

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МІСЦЬ КРАДІЖОК, ВЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Рудницька Ю. В., асистент

Постановка проблеми. У сучасному розвитку українського суспільства загострилася проблема боротьби з підлітковою злочинністю. Особливо це проявляється у структурі корисливої злочинності, збільшення якої в останні роки точиться переважно з допомогою зростання крадіжок чужого майна. Практика свідчить у тому, що ефективність розкриття крадіжок залежить від криміналістичної характеристики, одним із важливих елементів якої є місце вчинення злочину. Воно є об'єктивним фактором, що визначає поведінку винного й іншої особи, прямо чи побічно пов'язаних зі злочином. Володіючи інформацією про місце здійснення злочину, можна висловити судження про те, як винні могли вчинити даний злочин, хто міг брати участь у здійсненні злочину, як і де варто шукати сліди і, тим самим, локалізувати їхній пошук у просторі.

Аналіз останніх досліджень. Вказаний елемент досліджувався у наукових працях В.П.Верина, І.М. Гальперіна, С.М.Кочої, Е. П. Іщенко, Н.Г.Шурухнова, В. О. Коновалової, Ю. Г. Шепітька та інших.

Мета, об'єкт та методика дослідження. Об'єктом дослідження є теоретичний стан та практична діяльність підрозділів органів внутрішніх справ з розкриття і розслідування крадіжок, вчинених неповнолітніми.

Метою дослідження є визначення найбільш поширених місць вчинення крадіжок неповнолітніми.

Методологічну основу дослідження становлять діалектико-матеріалістичний метод як всезагальний метод наукового пізнання, що відбиває взаємозв'язок теорії та практики. Також застосовані інші загальнонаукові методи, зокрема системний, для пізнання кількісних характеристик цілісного сприйняття об'єкта і предмета дослідження.

Результати дослідження. Місце вчинення злочину визначають як: певну територію, на якій вчинюється злочин [1, с. 104]; певну територію або інше місце, де відбувається суспільно небезпечне діяння і настають його суспільно небезпечні наслідки [2, с. 143–144]; певну територію, де було почато і закінчено діяння або настав злочинний результат [2, с. 147]; територію, на якій було почато, закінчено діяння або настав злочинний результат [3, с. 133].

За характером зв'язку злочинних дій з особливостями місця їх вчинення можна виділити три різновиди крадіжок:

а) місце задалегідь обирається злочинцем і є одним із чинників формування способу приготування і вчинення крадіжки ;

б) місце, пов'язане з предметом крадіжки (склади, будівельні майданчики та ін.);

в) крадіжки, в яких вибір місця реалізації злочинних дій випадковий [4, с. 55].

Погоджуючись з думкою В. О. Коновалової та О. Н. Колесниченка, та узагальнень слідчої практики, що ознаки місця вчинення злочину та місця проживання злочинця мають тісний зв'язок .Окремими науковцями підіймалося це питання, проте їх погляди розділилися.

Так, В. І. Жулев визначає, що незаконні заволодіння частіше вчиняють особи, котрі не проживають за місцем скоєння злочину.

На противагу висловленим позиціям, Л. А. Висоцька вказує, що переважна більшість діянь, передбачених ст. 185 КК України, вчиняються злочинцями за місцем їх проживання. Аналогічні позиції зазначались Л. Л.Каневським [4, с. 25].

Таким чином, аналіз судової та слідчої практики показав, що близько 82 % випадків крадіжок вчиняються неповнолітніми в районі їх проживання, причому 36 % – в одному адміністративному районі та 50 % – у безпосередній близькості до їх помешкання. У 13 % випадків неповнолітні вчиняють ці злочини в інших районах міста, 5 % – за межами населеного пункту, в якому вони проживають.

Статистичні дані МВС України показують, що за 11 місяців 2013 року загальна кількість злочинів даного виду становить 9458, із складів, баз, магазинів та інших торговельних точок було вчинено 1027 крадіжок (11 % від загальної кількості крадіжок), з квартир – 656 (7%), з дач (садових будинків) – 260 (3%) та в громадських місцях – 124 (2%) [6].

Стосовно крадіжок з квартир, то як правило, об'єкт злочину обирають задалегідь або працюють за вказаною інформацією про нього. Поширені вони більше у міській місцевості, особливо у великих містах, це зумовлено великою кількістю мешканців у будинку та відсутністю особистого знайомства людей, що проживають на одному поверсі. Обирають квартири на першому поверсі або, якщо у великих містах, на проміжних, щоб у разі виникнення небезпеки, мати можливість сховатись на верхньому або нижньому поверсі.

З приміськими будинками ситуація простіше , оскільки вони знаходяться за містом або на околиці, мають огороження тому легше проникнути до них і залишитись не поміченим, часто самі власники не дбають про належну охорону, залишають ключі від вхідних дверей у легко помітних місцях.

Крадіжки з торговельних точок залежать від їх специфіки. На приклад, на ринках вони вчиняють без попередньої підготовки, оскільки вільний доступ до предмета, це може стосуватись і торговельних кіосків, особливо у сільській місцевості, в силу простої конструкції будівлі, недостатній рівень охорони та інше. Великі магазини та супермаркети, зазвичай обирають задалегідь, попередньо побувавши там, знаючи наявність асортименту та його розташування, систему охорони.

Найбільш часто транспортні засоби, які стають предметом посягання неповнолітніх, перебувають без догляду на вулиці або у дворах будинків за місцем помешкання потерпілої особи – це трапляється у 75 % випадків, і лише у 25 % – в усіх інших місцях (стоянки за місцем роботи, навчання, зупинки біля розважальних закладів, гаражі, автотранспортні бокси, СТО тощо) [5, с. 26].

Ще одним із поширених місць крадіжок є громадські місця. Це, як правило, громадський транспорт у години «пік», ринки, масові заходи (концерти, мітинги) місця відпочинку (нічні клуби, пляж – в сезон відпочинку). Відвідувачі таких місць, особливо ті, хто приїхав з провінції, від величезної кількості товарів, масштабів торговельних

площ, постійної штовханини часто губляться, втрачають пильність, якщо в місцях розваг, то на зниження уваги впливає алкоголь. Як правило, неповнолітні викрадають гаманці, які знаходяться зверху або збоку сумки, бокових кишенях штанів. Але більш освічені або які діють групою використовують такі допоміжні засоби: лезо, загострену монету, скальпель чи касету від одноразового станка для гоління. Після вчинення злочину одразу залишають місце, гроші і мобільні телефони залишають собі, гаманці викидають [8, с. 42].

Дані показники різні по кожній області України, це зумовлено різним економічним, промисловим, культурним розвитком. За 11 місяців 2013 злочинів, передбачених ст. 185 КК України, учинених неповнолітніми або за їх участю зареєстровано у Донецькій області - 930 (від загальної кількості крадіжок по даній категорії), Одеській - 680, Харківській – 580.

Висновки. Таким чином, як показують теоретичні положення та слідча практика, місце вчинення злочину конкретизує й індивідуалізує сам злочин. Найпоширенішими місцям вчинення крадіжок неповнолітніми є торговельні точки та квартири і, як правило це трапляється у районні їх проживання, навчання або частого перебування.

Джерела використаної інформації

1. Кримінальне право України. Загальна частина / [Г.В. Андрусів, П.П. Андрушко, В.О. Бенківський та [інші]; за ред. проф. П.С. Матишевського, доцентів П.П. Андрушка, С.Д. Шапченка. – Київ: Юрінком Інтер, 1997. – 506 с.
2. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / [Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, Л.М. Кривоченко та [інші]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – [3-є вид.], перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 496 с.
3. Уголовное право Украинской ССР на современном этапе. частьобщая / [Ф.Г. Бурчак, И.П. Лановенко, А.М. Яковлев [и др.]; отв. ред. Ф.Г. Бурчак. Киев: "Наукова думка", 1985. – 447 с.
4. Алексеев О. О. Розслідування окремих видів злочинів / Алексеев О. О., Весельський В. К., Пясковський В. В. . - Київ: ЦУЛ, 2013. – 277 с.
5. Патрелюк Д. А. Розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми / Д. А. Патрелюк. – Д.: ФОП Лопатніков С. Г., 2012 – 221 С.
6. Єдиний звіт про злочинність на території України за 12 місяців 2013 рік / Департамент інформаційних технологій МВС України, – К., – 2013.
7. Коновалова В. Е. Криминалистическая характеристика преступлений / В. Е Коновалова, А. Н. Колесниченко – Х.: Юрид. ин-т, 1985.- 93 с.